

USTAWA
z dnia 22 sierpnia 1997 r.
o pracowniczych programach emerytalnych

Opracowano na podstawie: tj. Dz.U. z 2001 r. Nr 60, poz. 623, z 2002 r. Nr 25, poz. 253, Nr 141, poz. 1178.

Rozdział 1
Przepisy ogólne

Art. 1.

Ustawa reguluje zasady tworzenia i działania pracowniczych programów emerytalnych, warunki, które powinny spełniać podmioty uczestniczące w realizowaniu tych programów, oraz zasady zawierania składających się na nie umów.

Art. 2.

Użyte w ustawie określenia oznaczają:

- 1) pracownik - osobę zatrudnioną na podstawie umowy o pracę, powołania, wyboru, mianowania, spółdzielczej umowy o pracę w pełnym lub niepełnym wymiarze czasu pracy, osobę zatrudnioną na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia, jeżeli jest ona objęta obowiązkowymi ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z tego tytułu, oraz osobę zatrudnioną na podstawie umowy zawartej w wyniku powołania lub wyboru do organu reprezentującego osoby prawnej, w tym kontraktu menedżerskiego,
- 2) pracodawca - podmiot zatrudniający pracowników w rozumieniu pkt 1,
- 3) zatrudnienie - zawarcie umowy o pracę bądź innej umowy, o której mowa w pkt 1, oraz powołanie, wybór i mianowanie,
- 4) zakład ubezpieczeń - zakład ubezpieczeń na życie w formie spółki akcyjnej w rozumieniu ustawy z dnia 28 lipca 1990 r. o działalności ubezpieczeniowej (Dz.U. z 1996 r. Nr 11, poz. 62 oraz z 1997 r. Nr 43, poz. 272, Nr 88, poz. 554, Nr 107, poz. 685 i Nr 121, poz. 769 i 770),
- 5) towarzystwo ubezpieczeń - towarzystwo ubezpieczeń wzajemnych na życie w rozumieniu ustawy o działalności ubezpieczeniowej,
- 6) fundusz inwestycyjny - fundusz inwestycyjny otwarty lub specjalistyczny fundusz inwestycyjny otwarty w rozumieniu ustawy z dnia 28 sierpnia 1997 r. o funduszach inwestycyjnych (Dz.U. Nr 139, poz. 933),

- 6a) grupowe inwestycyjne ubezpieczenie na życie pracowników - rodzaj ubezpieczenia w ramach grupy 3 działu I załącznika do ustawy o działalności ubezpieczeniowej, z zastrzeżeniem art. 7a,
- 7) uczestnik - osobę, która przystąpiła do pracowniczego programu emerytalnego,
- 8) środki - środki finansowe na rachunkach pracowników prowadzonych na podstawie zakładowej umowy emerytalnej przez zakłady lub towarzystwa ubezpieczeń, fundusze inwestycyjne bądź pracownicze fundusze emerytalne,
- 9) reprezentacja pracowników - zakładową organizację związkową lub reprezentację wyłonioną w sposób określony w art. 15 ust. 4 ustawy, jeżeli w zakładzie nie działa zakładowa organizacja związkowa,
- 10) wypłata - wypłatę pracownikowi środków zgromadzonych w ramach pracowniczego programu emerytalnego na warunkach określonych w zakładowej umowie emerytalnej,
- 11) wypłata transferowa - przeniesienie środków zgromadzonych przez uczestnika w ramach pracowniczego programu emerytalnego do zakładu ubezpieczeń, towarzystwa ubezpieczeń, funduszu inwestycyjnego lub pracowniczego funduszu emerytalnego, gromadzącego środki w ramach innego pracowniczego programu emerytalnego w przypadkach, o których mowa w art. 28 ust. 1,
- 12) zwrot - wycofanie środków zgromadzonych w ramach pracowniczego programu emerytalnego, jeżeli nie zachodzą przesłanki do wypłaty bądź wypłaty transferowej,
- 13) organ nadzoru - Komisja Nadzoru Ubezpieczeń i Funduszy Emerytalnych,
- 14) rejestr - rejestr pracowniczych programów emerytalnych prowadzony przez organ nadzoru,
- 15) wynagrodzenie - przychód uczestnika uzyskiwany od pracodawcy prowadzącego pracowniczy program emerytalny, stanowiący podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe w rozumieniu ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 137, poz. 887 i Nr 162, poz. 1118 i 1126, z 1999 r. Nr 26, poz. 228, Nr 60, poz. 636, Nr 72, poz. 802, Nr 78, poz. 875 i Nr 110, poz. 1256 oraz z 2000 r. Nr 9, poz. 118), bez stosowania ograniczenia, o którym mowa w art. 19 ust. 1 tej ustawy.

Art. 3.

1. Pracowniczy program emerytalny stanowią zakładowe umowy emerytalne, pracownicze umowy emerytalne oraz, z zastrzeżeniem ust. 2, umowy z zakładami albo towarzystwami ubezpieczeń, umowy z funduszami inwestycyjnymi bądź statuty pracowniczych funduszy emerytalnych a także, z zastrzeżeniem art. 9 ust. 1, umowy o wspólnym międzyzakładowym programie emerytalnym, które określają warunki gromadzenia środków ze składek, przeznaczonych do wypłat w wieku emerytalnym lub w przypadku uzyskania uprawnień do świadczeń rentowych z tytułu niezdolności do pracy, spełniające kryteria ustalone w ustawie.
2. Jeżeli pracodawcą jest zakład lub towarzystwo ubezpieczeń, pracownicze towarzystwo emerytalne albo towarzystwo funduszy inwestycyjnych, warunki gro-

madzenia środków, o których mowa w ust. 1, określa zakładowa umowa emerytalna.

3. Przepisy ust. 2 nie stosuje się do podmiotów, które nie zarządzają całością środków gromadzonych w ramach programu.

Art. 4.

1. Pracownicze programy emerytalne mogą być oferowane na warunkach niżejszej ustawy przez pracodawcę lub łącznie przez co najmniej dwóch pracodawców, zatrudniających każdy co najmniej 5 pracowników.
2. Pracodawca, który na podstawie odrębnych przepisów podlega wpisowi do właściwego rejestru albo do ewidencji działalności gospodarczej, nie może zawrzeć zakładowej umowy emerytalnej przed upływem roku od wpisania go do takiego rejestru lub ewidencji. Nie dotyczy to spółek powstałych w wyniku przekształceń własnościowych przedsiębiorstw państwowych.
3. Pracodawca prowadzący działalność nieprzerwanie od 3 lat może zaoferować pracowniczy program emerytalny, jeżeli zatrudnia co najmniej 3 pracowników.
4. Uczestnikami pracowniczych programów emerytalnych mogą być, obok pracowników, także osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na własny rachunek, wspólnicy spółek cywilnych, jawnych oraz wspólnicy spółki komandytowej odpowiadający bez ograniczenia, którzy podlegają obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, o ile te osoby lub spółki prowadzą programy emerytalne dla swoich pracowników, przewidujące równocześnie uczestnictwo pracodawców.
5. Przepisy ustawy dotyczące pracowników stosuje się odpowiednio do osób, które są uczestnikami pracowniczych programów emerytalnych na podstawie ust. 4.

Art. 5.

1. Prawo do uczestnictwa w pracowniczym programie emerytalnym przysługuje pracownikowi, który jest zatrudniony u danego pracodawcy nie krócej niż 3 miesiące, chyba że zakładowa umowa emerytalna stanowi inaczej.
2. Uczestnikami pracowniczych programów emerytalnych mogą zostać pracownicy wykonujący pracę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub na terytorium innego państwa w ramach delegowania przez pracodawcę mającego siedzibę lub miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, bez względu na posiadane obywatelstwo oraz status wynikający z prawa dewizowego i podatkowego.
3. Osoba zatrudniona u kilku pracodawców prowadzących programy emerytalne może w tym samym czasie uczestniczyć w więcej niż jednym programie emerytalnym.

Art. 6.

1. Zakładowa umowa emerytalna nie może przewidywać dla uczestnictwa pracowników w programie żadnych innych warunków poza określonymi ustawą. Warunki te nie mogą powodować sytuacji, w której przy ich zachowaniu prawo uczestnictwa w pracowniczym programie emerytalnym, w dniu złożenia wnio-

sku o zarejestrowanie programu, miałyby mniej niż połowa liczby zatrudnionych pracowników.

ust. 2 w art. 6 skreślony

Art. 7.

1. Pracownicze programy emerytalne mogą być prowadzone, według wyboru pracodawców, w jednej z następujących form:
 - 1) pracowniczego funduszu emerytalnego,
 - 2) umowy o wnoszenie przez pracodawcę składek pracowników do funduszu inwestycyjnego,
 - 3) umowy grupowego inwestycyjnego ubezpieczenia na życie pracowników z zakładem ubezpieczeń,
 - 4) umowy grupowego inwestycyjnego ubezpieczenia na życie pracowników z towarzystwem ubezpieczeń, na podstawie której pracownicy staną się jego członkami.
- 1a. Umowy, o których mowa w ust. 1 pkt 2, mogą być także zawierane przez pracodawcę z różnymi funduszami inwestycyjnymi zarządzanymi przez to samo towarzystwo funduszy inwestycyjnych.
2. Umowy, o których mowa w ust. 1 pkt 3 i 4, mogą być zawierane tylko dla grupowego inwestycyjnego ubezpieczenia na życie pracowników oraz dodatkowo, dobrowolnie z ubezpieczeniem wypadkowym i chorobowym, jeżeli są one uzupełnieniem grupowego inwestycyjnego ubezpieczenia na życie.
3. Tworzenie pracowniczych towarzystw i funduszy emerytalnych, ustalanie treści ich statutów oraz rejestracja odbywa się według przepisów ustawy z dnia 28 sierpnia 1997 r. o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych (Dz.U. Nr 139, poz. 934).
4. Umowy ubezpieczenia, o których mowa w ust. 1 pkt 3 i 4, nie mogą wskazywać pracodawcy jako uposażonego do wypłaty świadczenia, chyba że jest on członkiem najbliższej rodziny. Członkami najbliższej rodziny są: małżonek, dzieci, rodzice oraz wnuki zmarłego.

Art. 7a.

1. Do działalności zakładów ubezpieczeń i towarzystw ubezpieczeń w zakresie zawieranych przez nie w ramach pracowniczego programu emerytalnego umów grupowego inwestycyjnego ubezpieczenia na życie pracowników stosuje się przepisy ust. 2-17.
2. Umowy, o których mowa w art. 7 ust. 2, powinny określać część składki, która:
 - 1) staje się środkami,
 - 2) jest przeznaczona na ochronę ubezpieczeniową,
 - 3) pokrywa koszty zakładu ubezpieczeń lub towarzystwa ubezpieczeń.
3. Zakład ubezpieczeń i towarzystwo ubezpieczeń są obowiązane do dokonywania wyceny aktywów funduszy w ramach pracowniczego programu emerytalnego i do ogłaszania wyceny nie rzadziej niż raz w miesiącu w dzienniku o zasięgu ogólnopolskim, wraz z danymi pozwalającymi uczestnikowi programu na ustalenie wartości przypadającej mu części aktywów funduszu.

4. Zakład ubezpieczeń i towarzystwo ubezpieczeń są obowiązane do ogłaszania w dzienniku o zasięgu ogólnopolskim rocznych i półrocznych szczegółowych informacji o funduszach tworzonych w związku z zawartymi w ramach pracowniczego programu emerytalnego umowami grupowego inwestycyjnego ubezpieczenia na życie pracowników. Informacja roczna i informacja półroczna powinny być także doręczone uczestnikowi na jego żądanie.
5. Szczegółowy zakres informacji, o których mowa w ust. 4, określi, w drodze rozporządzenia, minister właściwy do spraw instytucji finansowych.
6. Zakład ubezpieczeń i towarzystwo ubezpieczeń lokują aktywa stanowiące pokrycie funduszy tworzonych w związku z zawartymi w ramach pracowniczego programu emerytalnego umowami grupowego inwestycyjnego ubezpieczenia na życie pracowników jedynie w:
 - 1) obligacjach, bonach i innych papierach wartościowych emitowanych przez Skarb Państwa albo Narodowy Bank Polski, a także w pożyczkach i kredytach udzielonych tym podmiotom,
 - 2) obligacjach i innych dłużnych papierach wartościowych, opiewających na świadczenia pieniężne, gwarantowanych lub poręczanych przez Skarb Państwa albo Narodowy Bank Polski, a także w depozytach, kredytach i pożyczkach gwarantowanych lub poręczanych przez te podmioty,
 - 3) depozytach bankowych i bankowych papierach wartościowych,
 - 4) akcjach spółek notowanych na regulowanym rynku giełdowym,
 - 5) akcjach spółek notowanych na regulowanym rynku pozagiełdowym lub spółek nie notowanych na regulowanym rynku giełdowym i na regulowanym rynku pozagiełdowym, lecz dopuszczonych do publicznego obrotu,
 - 6) akcjach narodowych funduszy inwestycyjnych,
 - 7) certyfikatach inwestycyjnych emitowanych przez fundusze inwestycyjne zamknięte lub fundusze inwestycyjne mieszane,
 - 8) jednostkach uczestnictwa zbywanych przez fundusze inwestycyjne otwarte i specjalistyczne fundusze inwestycyjne otwarte,
 - 9) obligacjach i innych dłużnych papierach wartościowych emitowanych przez jednostki samorządu terytorialnego, ich związki lub miasto Warszawę, które zostały dopuszczone do publicznego obrotu,
 - 10) obligacjach i innych dłużnych papierach wartościowych emitowanych przez jednostki samorządu terytorialnego, ich związki lub miasto Warszawę, które nie są dopuszczone do publicznego obrotu,
 - 11) zabezpieczonych całkowicie obligacjach emitowanych przez podmioty inne niż jednostki samorządu terytorialnego, ich związki lub miasto Warszawę, które zostały dopuszczone do publicznego obrotu,
 - 12) zabezpieczonych całkowicie obligacjach emitowanych przez podmioty inne niż jednostki samorządu terytorialnego, ich związki lub miasto Warszawę, które nie zostały dopuszczone do publicznego obrotu,
 - 13) obligacjach i innych dłużnych papierach wartościowych emitowanych przez spółki publiczne, innych niż papiery wartościowe, o których mowa w pkt 11 i 12,
 - 14) listach zastawnych,
 - 15) innych lokatach, które, w drodze rozporządzenia, może określić Rada Ministrów.

7. Na podstawie ogólnego zezwolenia udzielonego przez ministra właściwego do spraw instytucji finansowych, w drodze rozporządzenia, i na warunkach określonych w tym zezwoleniu aktywa stanowiące fundusze tworzone w związku z zawartymi w ramach pracowniczego programu emerytalnego umowami grupowego inwestycyjnego ubezpieczenia na życie pracowników mogą być lokowane poza granicami kraju w papierach wartościowych emitowanych przez spółki notowane na giełdach rynków kapitałowych państw obcych będących członkami OECD lub innych państw obcych, które określone zostaną w tym zezwoleniu, a także w papierach skarbowych emitowanych przez rządy lub banki centralne tych państw oraz tytułach uczestnictwa emitowanych przez instytucje wspólnego inwestowania mające siedzibę w tych państwach, jeżeli instytucje te oferują publicznie tytuły uczestnictwa i umarzają je na żądanie uczestnika.
8. W stosunku do lokat, o których mowa w ust. 7, stosuje się limit określony na podstawie art. 63 ust. 4 ustawy o działalności ubezpieczeniowej.
9. Zakład ubezpieczeń i towarzystwo ubezpieczeń nie mogą lokować więcej niż 5% wartości aktywów stanowiących fundusze tworzone w związku z zawartymi w ramach pracowniczego programu emerytalnego umowami grupowego inwestycyjnego ubezpieczenia na życie pracowników w papiery wartościowe wyemitowane przez jeden podmiot i w wierzytelności wobec tego podmiotu.
10. Zakład ubezpieczeń i towarzystwo ubezpieczeń mogą lokować do 10% wartości aktywów stanowiących fundusze tworzone w związku z zawartymi w ramach pracowniczego programu emerytalnego umowami grupowego inwestycyjnego ubezpieczenia na życie pracowników w papiery wartościowe wyemitowane przez jeden podmiot i w wierzytelności wobec tego podmiotu, jeżeli łączna wartość takich lokat nie przekroczy 40% wartości funduszu.
11. Zakład ubezpieczeń i towarzystwo ubezpieczeń mogą lokować do 100% wartości aktywów stanowiących fundusze służące gromadzeniu środków pracowniczego programu emerytalnego w lokatach określonych w ust. 6 pkt 8. Do lokat tych nie stosuje się ograniczeń określonych w ust. 9 i 10.
12. Ograniczeń, o których mowa w ust. 10, nie stosuje się do lokat w papiery wartościowe emitowane lub gwarantowane przez Skarb Państwa albo Narodowy Bank Polski oraz do lokat w papiery wartościowe emitowane lub gwarantowane przez państwa należące do OECD oraz międzynarodowe instytucje finansowe, których członkiem jest Rzeczpospolita Polska lub przynajmniej dwa z państw należących do OECD, z zastrzeżeniem ust. 8.
13. Lokaty, o których mowa w ust. 6, dokonywane w papiery wartościowe jednego emitenta lub gwarantowane przez jeden podmiot nie mogą przewyższać 35% wartości funduszu, chyba że warunki umowy ubezpieczenia na to zezwalają i wskazują tego emitenta lub gwaranta.
14. W przypadku gdy pracowniczy program emerytalny realizowany jest w oparciu o umowę ubezpieczenia przewidującą lokowanie 100% środków w jednostkach uczestnictwa funduszu, w razie upadłości zakładu ubezpieczeń lub towarzystwa ubezpieczeń jednostki te nie wchodzi do masy upadłości, a środki zgromadzone przy użyciu takiej formy lokaty, o ile nie nastąpi wypłata transferowa, są wypłacane uczestnikom programu emerytalnego. Jednostki uczestnictwa nie mogą być przedmiotem postępowania układowego prowadzonego w stosunku do zakładu ubezpieczeń lub towarzystwa ubezpieczeń, jak również egzekucji skierowanej przeciwko nim.

15. W przypadku nieopłacenia składki ubezpieczenia na życie oraz związanego z ryzykiem chorobowym i wypadkowym składka ta nie może być potrącana ze środków zgromadzonych w funduszach tworzonych w związku z zawartymi w ramach pracowniczego programu emerytalnego umowami grupowego inwestycyjnego ubezpieczenia na życie pracowników.
16. W przypadku gdy 100% środków, o których mowa w ust. 6, lokowane ma być w jednostki uczestnictwa funduszy inwestycyjnych, umowa z zakładem ubezpieczeń lub towarzystwem ubezpieczeń oraz zakładowa umowa emerytalna powinny określać fundusz inwestycyjny lub fundusze inwestycyjne, których jednostki uczestnictwa będą nabywane w ramach umowy, a także tryb zmiany funduszu inwestycyjnego.
17. Oferując produkt określony w art. 7 ust. 1 pkt 3 i 4, zakład ubezpieczeń lub towarzystwo ubezpieczeń obowiązane są posługiwać się nazwą „grupowe inwestycyjne ubezpieczenie na życie”.

Art. 8.

Wyrazy „program emerytalny”, „plan emerytalny” lub „umowa emerytalna” mogą być używane wyłącznie dla określenia programów, planów i umów uregulowanych w niniejszej ustawie.

Rozdział 2

Międzyzakładowe programy emerytalne

Art. 9.

1. Pracodawcy, w celu zaoferowania pracownikom programu emerytalnego, mogą zawierać umowy o wspólnym międzyzakładowym programie emerytalnym, w których ustalają formę pracowniczego programu wraz z warunkami, które zaoferują w zakładowych umowach emerytalnych.
2. Do umów o wspólnym międzyzakładowym programie emerytalnym stosuje się przepisy art. 10 ust. 2 oraz art. 14 ust. 3 zdanie drugie.
3. Pracodawcy mogą się zobowiązać, że w przypadku upadłości jednego z nich, likwidacji, zbycia przedsiębiorstwa, jego podziału bądź połączenia pozostali będą nadal prowadzić program emerytalny dla pracowników przedsiębiorstwa dotychczas objętego programem, o ile nowy pracodawca do niego przystąpi.
4. Pracodawcy są zobowiązani, w przypadkach wskazanych w ust. 3, do zapewnienia obsługi i zarządu środków zgromadzonych na rachunkach pracowników przedsiębiorstwa dotychczas objętego programem, do czasu ich wypłaty, wypłaty transferowej bądź zwrotu.

Art. 10.

1. Pracodawcy związani umową wspólnego międzyzakładowego programu emerytalnego mogą na wniosek innego pracodawcy akceptującego warunki umowy i programu zgodzić się na przystąpienie jego do umowy i objąć programem, o ile pracodawca we właściwym trybie przyjmie warunki programu.

2. Przystąpienie pracodawcy do umowy o wspólnym międzyzakładowym programie emerytalnym nie zwalnia z obowiązku zawarcia zakładowej umowy emerytalnej.
3. W sytuacji przystąpienia do zarejestrowanej umowy o wspólnym międzyzakładowym programie emerytalnym w formie pracowniczego funduszu emerytalnego, zakładowa umowa emerytalna wskazuje istniejący pracowniczy fundusz emerytalny.

Art. 11.

1. Dopuszczalne jest prowadzenie równolegle różnych form pracowniczego programu emerytalnego, o których mowa w art. 7, w przypadkach gdy pracodawca nabywa przedsiębiorstwo lub zorganizowaną jego część (zakład) wraz z przejęciem zobowiązań z zakładowej umowy emerytalnej, umów z funduszami inwestycyjnymi, zakładami lub towarzystwami ubezpieczeń albo nabyciem akcji w pracowniczym towarzystwie emerytalnym bądź następuje połączenie pracodawców prowadzących pracownicze programy emerytalne.
2. W terminie 3 lat od dnia nabycia bądź połączenia, w sytuacjach, o których mowa w ust. 1, pracodawca powinien zapewnić zmianę zakładowych umów emerytalnych oraz umów z funduszami inwestycyjnymi, towarzystwami albo zakładami ubezpieczeń lub połączenie towarzystw emerytalnych bądź przejęcie funduszu emerytalnego przez jedno z towarzystw i likwidację drugiego, tak aby oferować pracownikom jedną formę pracowniczego programu emerytalnego.

Rozdział 3

Tworzenie pracowniczych programów emerytalnych

Art. 12.

Zakładowa umowa emerytalna jest umową zawieraną przez pracodawcę z reprezentacją pracowników.

Art. 13.

Pracownicza umowa emerytalna jest umową zawieraną przez dobrowolne przystąpienie pracownika do pracowniczego programu emerytalnego.

Art. 14.

1. Pracodawca przedstawia ofertę zawierającą projekt zakładowej umowy emerytalnej z dokonaniem wyboru jednej z form pracowniczego programu emerytalnego, o których mowa w art. 7 ust. 1, wraz z warunkami ustalonymi wstępnie z funduszem inwestycyjnym, zakładem albo towarzystwem ubezpieczeń bądź z projektem statutu towarzystwa i statutu pracowniczego funduszu emerytalnego reprezentacji pracowników.
2. Zakładowa umowa emerytalna określa w szczególności:
 - 1) formę pracowniczego programu emerytalnego wraz ze wskazaniem funduszu inwestycyjnego lub funduszy inwestycyjnych, zakładu albo towarzystwa ubezpieczeń bądź pracowniczego funduszu emerytalnego, który będzie

- gromadził środki finansowe i zarządzał nimi na podstawie umowy z pracodawcą,
- 2) warunki i tryb przystępowania i występowania z programu,
 - 3) wysokość składki podstawowej,
 - 4) minimalną wysokość możliwej do zadeklarowania miesięcznej składki dodatkowej,
 - 5) terminy i sposób deklarowania składek dodatkowych przez uczestników oraz terminy naliczania i potrącania tych składek przez pracodawcę w celu przelewu na rachunki uczestników,
 - 6) terminy naliczania oraz przelewu składek podstawowych na rachunki uczestników,
 - 7) warunki gromadzenia i zarządzania środkami przez zakład lub towarzystwo ubezpieczeń, fundusz inwestycyjny bądź pracowniczy fundusz emerytalny, z którym pracodawca zawarł umowę, a w szczególności koszty i opłaty obciążające pracodawcę i uczestnika,
 - 8) warunki zmiany i wypowiedzenia zakładowej i pracowniczej umowy emerytalnej,
 - 9) przypadki i warunki wypowiedzenia umowy z podmiotem zarządzającym środkami,
 - 10) warunki, terminy, sposób, koszty i opłaty oraz skutki dla uprawnień uczestnika wynikające z dokonania wypłaty, wypłaty transferowej, przeniesienia środków między funduszami inwestycyjnymi oraz zwrotu,
 - 11) wzór planu emerytalnego,
 - 12) przypadki i warunki zmiany formy pracowniczego programu emerytalnego lub podmiotu zarządzającego środkami.
3. Zakładowa umowa emerytalna, w sytuacji gdy ustala realizację programu przez pracowniczy fundusz emerytalny, powinna określać również warunki utworzenia pracowniczego towarzystwa emerytalnego prowadzącego fundusz oraz warunki i zasady, o których mowa w ustawie o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych. Zakładowa umowa emerytalna ustalająca realizację programu w formie pracowniczego funduszu emerytalnego podlega dołączeniu do wniosku o wydanie zezwolenia na utworzenie pracowniczego towarzystwa emerytalnego, o którym mowa w ustawie o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych, a w przypadku, o którym mowa w art. 10 ust. 3, podlega dołączeniu do wniosku o wydanie zezwolenia na objęcie lub nabycie akcji pracowniczego towarzystwa emerytalnego.
4. Zakładowa umowa emerytalna, w sytuacji gdy ustala realizację programu poprzez gromadzenie środków w funduszu inwestycyjnym lub w funduszach inwestycyjnych, powinna określać również zasady ponoszenia przez pracowników na rzecz funduszu opłat za zbywanie i odkupywanie jednostek uczestnictwa, o których mowa w ustawie o funduszach inwestycyjnych.
- 4a. W przypadkach i na warunkach określonych w zakładowej umowie emerytalnej uczestnik może dokonać zmiany funduszu poprzez przeniesienie środków do innego funduszu w ramach jednego pracowniczego programu emerytalnego. Przeniesienie środków nie jest dokonywane w trybie wypłaty transferowej.
5. Akwizycję pracowniczych programów emerytalnych na terenie zakładów pracy może prowadzić wyłącznie pracodawca.

Art. 15.

1. Zakładową umowę emerytalną zawiera pracodawca z reprezentacją pracowników.
2. W zakładzie pracy, w którym działa:
 - 1) jedna związkowa organizacja zakładowa, pracodawca zawiera umowę z tą organizacją,
 - 2) więcej niż jedna związkowa organizacja zakładowa, pracodawca zawiera wspólną umowę ze wszystkimi organizacjami związkowymi.
3. W razie niezawarcia umowy w terminie 6 miesięcy od przedstawienia propozycji programu zakładowej organizacji związkowej z powodu niemożności uzgodnienia przez strony jej treści, stosuje się odpowiednio przepisy ust. 4.
4. W sytuacji gdy w zakładzie nie ma organizacji związkowej, reprezentację pracowników wybiera, w trybie przez siebie ustalonym, ogólne zebranie załogi. Pracodawca zwołuje zebranie w sposób zwyczajowo przyjęty w zakładzie, nie później niż na 7 dni przed jego odbyciem. Uchwały podjęte przez zebranie są ważne bez względu na liczbę osób w nim uczestniczących, o ile było ono prawidłowo zwołane.
5. Spory ze stosunków prawnych powstałe pomiędzy stronami zakładowych umów emerytalnych rozstrzygają sądy powszechne właściwe dla siedziby pracodawcy.

Art. 15a.

Umowa z podmiotem zarządzającym środkami powinna określać w szczególności:

- 1) warunki gromadzenia i zarządzania środkami, w tym koszty i opłaty obciążające pracodawcę i uczestnika,
- 2) przypadki i warunki wypowiedzenia umowy,
- 3) warunki dokonywania wypłaty, zwrotu i wypłaty transferowej.

Art. 16.

1. Pracownicza umowa emerytalna jest umową zawieraną po złożeniu przez pracownika pisemnej deklaracji dobrowolnego uczestnictwa w pracowniczym programie emerytalnym. Pracownicza umowa emerytalna jest sporządzana w formie pisemnej i zawiera:
 - 1) oznaczenie stron umowy,
 - 2) informacje zgodne z deklaracją, o której mowa w art. 17,
 - 3) plan emerytalny.
2. Plan emerytalny określa:
 - 1) formę pracowniczego programu emerytalnego wraz ze wskazaniem funduszu inwestycyjnego, zakładu ubezpieczeń, towarzystwa ubezpieczeń bądź pracowniczego funduszu emerytalnego, który będzie gromadził środki finansowe i zarządzał nimi na podstawie umowy z pracodawcą,
 - 2) wysokość składki podstawowej,
 - 3) minimalną wysokość możliwej do zadeklarowania miesięcznej składki dodatkowej oraz sposób jej deklarowania,

- 4) warunki, w zależności od formy programu:
 - a) umowy zawieranej z zakładem ubezpieczeń lub towarzystwem ubezpieczeń,
 - b) umowy zawieranej z funduszem inwestycyjnym,
 - c) statutu pracowniczego funduszu emerytalnego,
 - 5) warunki wypłaty, wypłaty transferowej i zwrotu środków zgromadzonych na rachunku uczestnika, z podaniem, w zależności od formy programu, symulowanego planu wypłat według przewidywanych warunków, czasu gromadzenia środków, stopy rentowności i wielkości składek oraz kosztów i opłat związanych z prowadzeniem programu, a także wskazaniem ryzyka związanego z uczestnictwem w programie,
 - 6) warunki zmiany lub wypowiedzenia pracowniczej umowy emerytalnej oraz ich konsekwencje, w tym finansowe,
 - 7) informacje obejmujące:
 - a) prawa osoby uposażonej i spadkobierców na wypadek śmierci pracownika,
 - b) przypadki i konsekwencje likwidacji programu,
 - c) możliwość zadysponowania prawami do zgromadzonych środków,
 - d) skutki podatkowe wnoszenia składek.
3. Pracodawca obowiązany jest do informowania uczestników o zmianach stanu prawnego w zakresie, o którym mowa w ust. 2 pkt 7.

Art. 17.

1. W celu przystąpienia do pracowniczego programu emerytalnego pracownik lub osoba, o której mowa w art. 4 ust. 4, składa pracodawcy deklarację uczestnictwa w programie.
2. Deklaracja uczestnictwa pracownika w programie emerytalnym powinna zawierać:
 - 1) wysokość deklarowanej składki dodatkowej oraz upoważnienie dla pracodawcy do jej naliczania, potrącania z wynagrodzenia oraz przelewania na rachunek pracownika prowadzony przez podmiot zarządzający środkami,
 - 2) oświadczenie pracownika o znajomości warunków pracowniczej umowy emerytalnej i dobrowolności przystąpienia do pracowniczego programu emerytalnego na tych warunkach,
 - 3) ewentualne rozrządzenie na wypadek śmierci pracownika,
 - 4) oświadczenie pracownika, że nie utracił prawa do uczestnictwa w pracownicznych programach emerytalnych do dnia złożenia oświadczenia.
3. Pracodawca jest zobowiązany przyjąć deklarację i wydać uczestnikowi podpisaną przez siebie umowę, o ile osoba składająca deklarację spełnia warunki programu, lub zwrócić deklarację wraz z uzasadnieniem w ciągu jednego miesiąca od dnia jej złożenia, jeżeli zachodzą przesłanki określone w ustawie lub w zakładowej umowie emerytalnej do odmowy zawarcia pracowniczej umowy emerytalnej.
4. Do zawarcia umowy dochodzi z chwilą wydania uczestnikowi podpisanej przez pracodawcę umowy, nie później jednak niż z upływem terminu przewidzianego do zwrotu deklaracji.

5. W sprawach o zawarcie umów i o roszczenia ze stosunków prawnych między uczestnikami pracowniczych programów emerytalnych a pracodawcami orzekają sądy powszechne właściwe dla miejsca zamieszkania uczestnika.

Art. 18.

1. Zakładowa umowa emerytalna może przewidywać dobrowolne wnoszenie przez uczestników akcji pracodawcy do pracowniczego funduszu emerytalnego.
2. Do akcji nabytych od Skarbu Państwa, wnoszonych zgodnie z ust. 1, nie stosuje się zakazu zbywania akcji zawartego w przepisach o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych.
3. W pracowniczej umowie emerytalnej powinny być określone terminy i warunki wnoszenia akcji na rachunek w funduszu oraz warunki prowadzenia tych rachunków. Uczestnik w deklaracji, w sytuacji, o której mowa w tym artykule, deklaruje liczbę akcji pracodawcy, którą wniesie na swój rachunek, wynikającą z zakładowej umowy emerytalnej.

Art. 19.

1. Uczestnik, za pośrednictwem pracodawcy, składa oświadczenia woli w sprawach objętych pracowniczym programem emerytalnym dotyczące ubezpieczenia, uczestnictwa w funduszu inwestycyjnym bądź członkostwa w pracowniczym funduszu emerytalnym zakładowi ubezpieczeń, towarzystwu ubezpieczeń, funduszowi inwestycyjnemu lub pracowniczemu funduszowi emerytalnemu.
2. Przepis ust. 1 stosuje się po ustaniu zatrudnienia, chyba że nastąpiło przejęcie zarządzania pracowniczym funduszem emerytalnym przez inne pracownicze towarzystwo emerytalne, połączenie albo podział towarzystw, a pracodawca nie jest akcjonariuszem towarzystwa, natomiast wskazano akcjonariusza przejmującego obowiązki dotychczasowego pracodawcy. W przypadku połączenia, podziału, zbycia przedsiębiorstwa bądź jego zorganizowanej części i zmiany tym samym pracodawcy, uczestnik pracowniczego programu emerytalnego składa oświadczenia woli za pośrednictwem nowego pracodawcy.
3. W sprawach dotyczących pracowniczego programu emerytalnego pracodawca nie może być pełnomocnikiem uczestnika.

Art. 20.

1. Umowa o wspólnym międzyzakładowym programie emerytalnym, zakładowa umowa emerytalna, pracownicze umowy emerytalne, umowy z zakładami i towarzystwami ubezpieczeń oraz umowy z funduszami inwestycyjnymi stają się skuteczne nie wcześniej niż z dniem rejestracji przez organ nadzoru.
2. Do zmiany zakładowej umowy emerytalnej stosuje się przepisy art. 15.
3. Zmiany zakładowej umowy emerytalnej, które powodowałyby wzrost obciążeń finansowych uczestników lub pogarszały warunki dysponowania środkami, mogą wchodzić w życie nie wcześniej niż po wpisie do rejestru i w 5 miesięcy od dnia wysłania uczestnikom pisemnego zawiadomienia o zmianie.

Art. 21.

W przypadku gdy uczestnik pracowniczego programu emerytalnego przestał spełniać jego warunki, a w szczególności gdy ustało jego zatrudnienie u pracodawcy prowadzącego program emerytalny, do czasu wypłaty lub wypłaty transferowej środki pozostają na jego rachunku.

Art. 22.

1. Składkę podstawową finansuje pracodawca, a składkę dodatkową uczestnik.
2. Wysokość składki podstawowej określa się procentowo od wynagrodzenia uczestnika.
3. Pracownik może zadeklarować składkę dodatkową. Wysokość składki dodatkowej określa się kwotowo lub procentowo od wynagrodzenia uczestnika.
4. Składka podstawowa nie może być wyższa niż 7% wynagrodzenia uczestnika.
5. Wysokość składki podstawowej określa zakładowa umowa emerytalna, a wysokość składki dodatkowej - pracownik w deklaracji uczestnictwa w pracowniczym programie emerytalnym.
6. Składka podstawowa nie jest wliczana do wynagrodzenia stanowiącego podstawę ustalenia obowiązkowych składek na ubezpieczenia społeczne.
7. Uczestnik może zmienić wysokość składki dodatkowej, ze skutkiem na przyszłość, w formie zmiany deklaracji uczestnictwa w pracowniczym programie emerytalnym.
8. Pracodawca jest obowiązany do terminowego i prawidłowego:
 - 1) naliczania i odprowadzania składek podstawowych,
 - 2) naliczania, potrącania i odprowadzania składek dodatkowych.
9. Składki są odprowadzane na indywidualne rachunki uczestników prowadzone przez podmiot zarządzający środkami.
10. Składki dodatkowe są potrącane z wynagrodzenia uczestnika otrzymywanego u pracodawcy prowadzącego pracowniczy program emerytalny po opodatkowaniu.
11. Składkę dodatkową za dany miesiąc potrąca się z wynagrodzenia za ten miesiąc, chyba że zakładowa umowa emerytalna stanowi inaczej.
12. Pracodawca nalicza i pobiera składki:
 - 1) w odniesieniu do składników wynagrodzenia należnych za okresy nie dłuższe niż miesiąc - w terminie wypłaty tych składników obowiązującym u pracodawcy, i odprowadza je w okresach miesięcznych,
 - 2) w odniesieniu do składników należnych za okresy dłuższe niż miesiąc - w terminie wypłaty tych składników, i odprowadza je również w tym terminie.

Art. 25.

1. Pracodawca w zakresie zawierania pracowniczych umów emerytalnych, **art. 23 i 24 skreślone** umów z funduszami inwestycyjnymi, zakładami albo towarzystwami ubezpieczeń bądź pracowniczymi funduszami emerytalnymi działa we własnym imieniu

- i na rachunek odpowiednio: zakładów bądź towarzystw ubezpieczeń, pracowniczych funduszy emerytalnych, funduszy inwestycyjnych lub pracowników.
2. Pracodawca ponosi wobec uczestników odpowiedzialność z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania swoich obowiązków zgodnie z zakładową umową emerytalną oraz z tytułu terminowości i poprawności naliczania, potrącania i odprowadzania składek na rachunki pracowników.

Rozdział 4

Zasady wypłat i likwidacja pracowniczych programów emerytalnych

Art. 26.

1. Wypłata środków zgromadzonych w ramach pracowniczego programu emerytalnego następuje wyłącznie w następujących okolicznościach:
- 1) na wniosek uczestnika po osiągnięciu przez niego wieku 60 lat albo wcześniej uzyskaniu uprawnień emerytalnych lub w razie orzeczenia właściwego organu o uzyskaniu uprawnień do świadczenia rentowego z tytułu niezdolności do pracy,
 - 2) w razie nie wystąpienia uczestnika z żądaniem wypłaty środków przed ukończeniem przez niego 70 lat, po osiągnięciu tego wieku,
 - 3) w razie likwidacji pracowniczego towarzystwa lub funduszu emerytalnego, o ile nie nastąpi wypłata transferowa bądź przejęcie funduszu przez inne towarzystwo emerytalne,
 - 4) w razie likwidacji funduszu inwestycyjnego, o ile nie nastąpi wypłata transferowa lub przeniesienie środków do innego funduszu zarządzanego przez to samo towarzystwo,
 - 5) w razie likwidacji zakładu lub towarzystwa ubezpieczeń, o ile nie nastąpi wypłata transferowa lub przelew praw (cesja) z umowy pracodawcy z zakładem bądź towarzystwem ubezpieczeń na rzecz innego zakładu lub towarzystwa ubezpieczeniowego,
 - 6) w wypadku śmierci uczestnika - na rzecz osoby uposażonej lub spadkobierców.
2. Wypłaty mogą być, w zależności od żądania uczestnika, dokonywane jednorazowo bądź ratalnie, w gotówce lub przelewem na wskazany przez uczestnika rachunek, w tym również na rachunek w zakładzie ubezpieczeń lub towarzystwie ubezpieczeń wzajemnych, pod warunkiem że nie jest on prowadzony w ramach pracowniczego programu emerytalnego. Wypłaty jednorazowe muszą być dokonane w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące od dnia zgłoszenia żądania, a w przypadku wypłat ratalnych pierwsza rata jest płatna w terminie nie dłuższym niż 1 miesiąc od dnia zgłoszenia żądania, chyba że uczestnik zażąda wypłaty w terminie późniejszym.
3. Wypłata bez wniosku uczestnika następuje, w razie ukończenia przez niego 70 lat, jednorazowo, w terminie 3 miesięcy od tej daty.
4. Wypłata skutkuje utratą prawa do udziału w pracowniczych programach emerytalnych w przyszłości, poza sytuacją wskazaną w ust. 1 pkt 3-5.

5. Wypłata nie może nastąpić w sytuacji określonej w art. 5 ust. 3, jeżeli po jej dokonaniu pracownik pozostawałby uczestnikiem innego programu emerytalnego. W takim przypadku można dokonać wyłącznie wypłaty transferowej.

Art. 27.

1. Statut pracowniczego funduszu emerytalnego, umowa z funduszem inwestycyjnym albo umowa z zakładem bądź towarzystwem ubezpieczeń powinna określać, zgodnie z ustaleniami zakładowej umowy emerytalnej, terminy i warunki wypłat ratalnych, jednak z zapewnieniem możliwości wypowiedzenia i jednorazowej wypłaty w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące oraz przelewu praw do środków (cesji) na rzecz osób trzecich z jednoczesną dopuszczalnością ich zablokowania na czas oznaczony. **ust. 3 w art. 29 skreślony**
2. W zakresie nie uregulowanym w ustawie zasady obliczania i wypłat środków zgromadzonych na rachunkach w pracowniczym funduszu emerytalnym regulują przepisy o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych, na rachunkach w funduszach inwestycyjnych - przepisy o funduszach inwestycyjnych, a na rachunkach towarzystw bądź zakładów ubezpieczeń - przepisy o działalności ubezpieczeniowej. Szczegółowe zasady określają odpowiednio statuty, ogólne warunki ubezpieczenia lub regulaminy.
- 3. Do wypłat dokonywanych na warunkach ustawy nie stosuje się ograniczeń zawartych w ustawie z dnia 18 grudnia 1998 r. - Prawo dewizowe (Dz.U. Nr 160, poz. 1063 i z 1999 r. Nr 83, poz. 931), dotyczących transferu za granicę wartości dewizowych oraz sprzedaży przez banki za krajowe środki płatnicze osobom zagranicznym, zagranicznych środków płatniczych.]*

Art. 28.

1. Wypłata transferowa jest dokonywana do innego pracowniczego programu emerytalnego na podstawie dyspozycji pracownika po ustaniu uczestnictwa w dotychczasowym programie i przystąpieniu do nowego na skutek zmiany pracodawcy, wypowiedzenia udziału w programie przez pracownika bądź likwidacji pracowniczego programu emerytalnego, a także zmiany formy pracowniczego programu emerytalnego lub podmiotu nim zarządzającego.
2. Zakładowa umowa emerytalna powinna przewidywać terminy i sposób przyjęcia nowego uczestnika, który zamierza dokonać wypłaty transferowej i uczestniczyć w pracowniczym programie emerytalnym po zmianie pracodawcy, jeżeli spełnia on warunki zawarte w umowie.
3. Umowy z zakładem albo towarzystwem ubezpieczeń, umowy z funduszem inwestycyjnym oraz statuty pracowniczych funduszy emerytalnych powinny określać terminy, warunki i zapewniać przyjmowanie wpłat transferowych oraz przyjmowanie uczestników zamierzających kontynuować udział w pracowniczym programie emerytalnym.

ust. 3 w art. 27 skreślony z dn. 1.10.2002 r. (Dz.U. 2002 r. Nr 141, poz. 1178)

Art. 29.

1. Zwrot środków zgromadzonych w programie następuje w razie wypowiedzenia umowy przez uczestnika w związku z likwidacją programu w przypadku, o którym mowa w art. 34 ust. 1 pkt 4, jeżeli nie zachodzą przesłanki do wypłaty bądź wypłaty transferowej.

2. Podmiot zarządzający środkami zapewnia ich zwrot w terminie upływu okresu wypowiedzenia według dyspozycji pracownika zawartej w wypowiedzeniu.

Art. 30.

Wypłata, wypłata transferowa lub zwrot środków zgromadzonych w funduszu inwestycyjnym w wyniku realizacji pracowniczego programu emerytalnego następuje w formie pieniężnej, po odkupieniu przez ten fundusz jednostek uczestnictwa znajdujących się na rachunku uczestnika.

Art. 31.

1. Uczestnik może dokonać w każdym czasie wypowiedzenia pracowniczej umowy emerytalnej składanego pracodawcy w formie pisemnej, przy czym okres wypowiedzenia przewidziany umową zakładową nie może być krótszy niż 1 miesiąc i dłuższy niż 3 miesiące.
2. W razie wypowiedzenia umowy, środki dotychczas zgromadzone na rachunku uczestnika pozostają na tym rachunku do czasu ich wypłaty zgodnie z postanowieniami zakładowej umowy emerytalnej, z wyjątkiem wypłaty transferowej do innego pracowniczego programu emerytalnego, która następuje na wniosek uczestnika.

Art. 32.

1. W deklaracji uczestnik pracowniczego programu emerytalnego może do końca rozrządzenia środkami zgromadzonymi na jego rachunku w ramach pracowniczego programu emerytalnego poprzez wskazanie osoby uposażonej do odbioru świadczenia na wypadek jego śmierci. Uczestnik może rozrządzenie zmienić lub odwołać w każdej chwili. **ust. 3 i 4 w art. 31 skreślone**
2. W przypadku braku rozrządzenia na wypadek śmierci, uprawnieni są spadkobiercy na zasadach ogólnych. Wypłata na ich rzecz powinna nastąpić w terminie 1 miesiąca od dnia przedłożenia stwierdzenia nabycia spadku ze wskazaniem przez spadkobierców osoby uprawnionej do odbioru wypłaty.

Art. 33.

Środki zgromadzone w ramach pracowniczego programu emerytalnego ze składki podstawowej nie podlegają egzekucji sądowej i administracyjnej, chyba że powstał obowiązek ich zwrotu albo wypłaty i wtedy podlegają egzekucji od dnia wymagalności. Ograniczenia powyższe nie mają zastosowania do egzekucji mającej na celu zaspokojenie roszczeń z tytułu alimentów.

Art. 34.

1. Likwidacja pracowniczego programu emerytalnego może nastąpić w przypadku:
 - 1) likwidacji bądź upadłości pracodawcy,
 - 2) likwidacji lub upadłości zakładu albo towarzystwa ubezpieczeń,
 - 3) likwidacji wszystkich funduszy inwestycyjnych, w których gromadzone były składki w ramach pracowniczego programu emerytalnego,
 - 3a) likwidacji pracowniczego funduszu emerytalnego,

- 4) spadku wartości środków wniesionych w ramach programu poniżej kwoty ustalonej w umowie z zakładem albo towarzystwem ubezpieczeń, funduszem inwestycyjnym bądź w statucie funduszu emerytalnego,
 - 5) wykreślenia programu z rejestru.
- 1a. Jeżeli umowy, o których mowa w art. 7 ust. 1 pkt 2, zostały zawarte przez pracodawcę z różnymi funduszami inwestycyjnymi zarządzanymi przez to samo towarzystwo funduszy inwestycyjnych, to likwidacja pracowniczego programu emerytalnego może nastąpić tylko w przypadku likwidacji tych wszystkich funduszy.
 2. Umowy z podmiotami zarządzającymi środkami powinny zapewniać w przypadku likwidacji programu utrzymanie środków na rachunkach uczestników do czasu ich wypłaty, wypłaty transferowej lub zwrotu.
 3. Pracodawca w przypadku, o którym mowa w ust. 1 pkt 2-3a, ma obowiązek zapewnić zawarcie umowy z nowym towarzystwem, zakładem ubezpieczeń lub funduszem inwestycyjnym albo wnoszenia składek pracowników do innego istniejącego pracowniczego funduszu emerytalnego i zaproponować zmianę zakładowej umowy emerytalnej w niezbędnym zakresie.
 - 3a. Przepis ust. 3 stosuje się odpowiednio w przypadku, o którym mowa w ust. 1a.
 - 3b. Jeżeli umowy, o których mowa w art. 7 ust. 1 pkt 2, zostały zawarte przez pracodawcę z różnymi funduszami inwestycyjnymi zarządzanymi przez to samo towarzystwo funduszy inwestycyjnych, to w przypadku likwidacji jednego z funduszy pracodawca ma obowiązek zapewnić zawarcie umowy o wnoszeniu składek pracowników do innego z tych funduszy.
 4. Decyzję o likwidacji pracowniczego programu emerytalnego pracodawca przesyła uczestnikom z podaniem terminu, od którego zaprzestaje naliczania i poboru składek, oraz przyczyn likwidacji ze wskazaniem czynności, które podjął zgodnie z postanowieniami tej ustawy i ustawy o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych.

Rozdział 5

Rejestracja pracowniczych programów emerytalnych

Art. 35.

1. Do powstania pracowniczego programu emerytalnego konieczne jest zawarcie zakładowej umowy emerytalnej, a następnie zawarcie umowy z funduszem inwestycyjnym, zakładem ubezpieczeń lub towarzystwem ubezpieczeń wzajemnych bądź powstanie towarzystwa emerytalnego i pracowniczego funduszu emerytalnego, z zastrzeżeniem art. 10 ust. 3, wpis do rejestru prowadzonego przez organ nadzoru.
2. Wniosek pracodawcy o wpis pracowniczego programu emerytalnego do rejestru powinien być złożony przez pracodawcę niezwłocznie oraz zawierać dane pracodawcy: nazwę (firmę), siedzibę, numer REGON, adres do korespondencji wraz z dokumentami źródłowymi potwierdzającymi te dane i w załączeniu: umowę z zakładem lub towarzystwem ubezpieczeń, umowę z funduszem inwestycyjnym lub statut funduszu pracowniczego, umowę o wspólnym międzyzakładowym programie emerytalnym, zakładową umowę emerytalną, wzór pracowniczej umowy emerytalnej, informacje o stanie zatrudnienia, umocowaniu reprezentacji pracowników do zawarcia umowy oraz zaświadczenia o braku za-

ległości w opłacaniu składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i braku zaległości podatkowych.

Art. 36.

1. Wpis pracowniczego programu emerytalnego do rejestru powinien obejmować:
 - 1) zawarte we wniosku dane dotyczące pracodawcy,
 - 2) informację, czy program jest wspólny, czy też nie,
 - 3) formę programu emerytalnego oraz dane zakładu ubezpieczeń, towarzystwa ubezpieczeń, funduszu inwestycyjnego lub pracowniczego funduszu emerytalnego, który będzie zarządzać gromadzonymi środkami,
 - 4) warunki uczestnictwa w programie zawarte w zakładowej umowie emerytalnej.
2. Pracodawca ma obowiązek zgłosić do rejestru wszelkie zmiany powyższych danych w terminie 2 tygodni od dnia ich wystąpienia.
3. Zmiana zakładowej umowy emerytalnej może obowiązywać nie wcześniej niż od dnia wpisu do rejestru przez organ nadzoru zmian, o których mowa w ust. 2.

Art. 37.

1. Organ nadzoru jest obowiązany rozpatrzyć wniosek o wpis programu do rejestru w terminie 1 miesiąca od dnia jego złożenia.
2. Jeżeli wniosek nie spełnia warunków wynikających z przepisów niniejszej ustawy, organ nadzoru jest zobowiązany w terminie 1 miesiąca wezwać pracodawcę do usunięcia nieprawidłowości, wyznaczając w tym celu odpowiedni termin nie krótszy niż trzy tygodnie.

Art. 38.

Organ nadzoru może odmówić rejestracji pracowniczego programu emerytalnego wyłącznie w przypadku, o którym mowa w art. 37 ust. 2.

Art. 39.

1. Organ nadzoru sprawuje nadzór nad pracowniczymi programami emerytalnymi w zakresie ich zgodności z prawem.
2. Organ nadzoru jest uprawniony w szczególności do żądania od pracodawcy prowadzącego pracowniczy program emerytalny wszystkich informacji, dokumentów i wyjaśnień związanych z prowadzeniem tego programu.
3. W razie stwierdzenia nieprawidłowości w prowadzeniu programu organ nadzoru powiadamia o nich pracodawcę prowadzącego program i wyznacza termin do ich usunięcia.
4. W razie nieusunięcia nieprawidłowości w wyznaczonym terminie, organ nadzoru może nałożyć na pracodawcę prowadzącego program karę pieniężną w wysokości do 500 000 złotych.
5. W sprawach nie uregulowanych niniejszą ustawą kompetencje organu nadzoru reguluje ustawa o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych.

Art. 40.

1. Do postępowania przed organem nadzoru stosuje się Kodeks postępowania administracyjnego. Rejestracja, odmowa rejestracji programu lub zmian oraz wykreślenie programu z rejestru następuje w drodze decyzji administracyjnej.
2. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady prowadzenia rejestru programów emerytalnych oraz terminy i tryb wydawania wypisów z rejestru.
3. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określi, w drodze rozporządzenia, zasady sporządzania symulowanego planu wypłat, o którym mowa w art. 16 ust. 2 pkt 5.

Rozdział 6
Przepisy karne**Art. 41.**

1. Kto, nie będąc do tego uprawniony, używa w nazwie (firmie) lub do określenia prowadzonej przez siebie działalności gospodarczej albo w reklamie określeń, o których mowa w art. 8,
podlega grzywnie do 1 000 000 zł lub karze pozbawienia wolności do lat 5.
2. Tej samej karze podlega, kto dopuszcza się czynu określonego w ust. 1 działając w imieniu osoby prawnej.

Rozdział 7**Zmiany w przepisach obowiązujących, przepisy przejściowe i końcowe****Art. 42.**

W ustawie z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn (Dz.U. z 1997 r. Nr 16, poz. 89 i Nr 137, poz. 926) w art. 1 w ust. 2 kropkę zastępuje się przecinkiem i dodaje się wyrazy „a także nabycie nie należących do spadku praw do środków zgromadzonych w pracowniczym funduszu emerytalnym, funduszu inwestycyjnym otwartym lub specjalistycznym funduszu inwestycyjnym otwartym - w wyniku realizacji pracowniczego programu emerytalnego, na podstawie rozrządzenia dokonanego przez uczestnika tego programu na wypadek jego śmierci”.

Art. 43.

W ustawie z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. z 1993 r. Nr 90, poz. 416 i Nr 134, poz. 646, z 1994 r. Nr 43, poz. 163, Nr 90, poz. 419, Nr 113, poz. 547, Nr 123, poz. 602 i Nr 126, poz. 626, z 1995 r. Nr 5, poz. 25 i Nr 133, poz. 654, z 1996 r. Nr 25, poz. 113, Nr 87, poz. 395, Nr 137, poz. 638, Nr 147, poz. 686 i Nr 156, poz. 776 oraz z 1997 r. Nr 28, poz. 153, Nr 30, poz. 164, Nr 71, poz. 449, Nr 85, poz. 538, Nr 96, poz. 592, Nr 121, poz. 770, Nr 123, poz. 776 i Nr 137, poz. 926) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 14 w ust. 2 w pkt 8 kropkę zastępuje się przecinkiem i dodaje się pkt 9 w brzmieniu:

„9) otrzymane wynagrodzenie za obsługę pracowniczego programu emerytalnego uczestnika, w związku ze zwrotem środków pochodzących ze składki dodatkowej.”;

2) w art. 22 po ust. 1a dodaje się ust. 1b w brzmieniu:

„1b. Kosztami uzyskania przychodów są również wydatki poniesione przez pracodawcę na zapewnienie prawidłowej realizacji pracowniczego programu emerytalnego w rozumieniu przepisów o pracowniczych programach emerytalnych.”.

Art. 44.

W ustawie z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz.U. z 1993 r. Nr 106, poz. 482 i Nr 134, poz. 646, z 1994 r. Nr 1, poz. 2, Nr 43, poz. 163, Nr 80, poz. 368, Nr 87, poz. 406, Nr 90, poz. 419, Nr 113, poz. 547, Nr 123, poz. 602 i Nr 127, poz. 627, z 1995 r. Nr 5, poz. 25, Nr 86, poz. 433, Nr 96, poz. 478, Nr 133, poz. 654 i Nr 142, poz. 704, z 1996 r. Nr 25, poz. 113, Nr 34, poz. 146, Nr 90, poz. 405, Nr 137, poz. 639 i Nr 147, poz. 686 oraz z 1997 r. Nr 9, poz. 44, Nr 28, poz. 153, Nr 79, poz. 484, Nr 96, poz. 592, Nr 107, poz. 685, Nr 118, poz. 754, Nr 121, poz. 770, Nr 123, poz. 776 i 777 i Nr 137, poz. 926) w art. 15 po ust. 1c dodaje się ust. 1d w brzmieniu:

„1d. Kosztami uzyskania przychodów są również wydatki poniesione przez pracodawcę na zapewnienie prawidłowej realizacji pracowniczego programu emerytalnego w rozumieniu przepisów o pracowniczych programach emerytalnych.”.

Art. 45.

3. Czynności pracodawcy związane z zawarciem i realizacją zakładowej umowy emerytalnej, poborem składek, zwrotem i wypłacaniem środków nie stanowią czynności pośrednictwa ubezpieczeniowego w rozumieniu ustawy o działalności ubezpieczeniowej.

Art. 45a.

W przypadku gdy pracodawca i reprezentacja pracowników zamierzają nadać pracowniczemu programowi emerytalnemu formę pracowniczego funduszu emerytalnego, zakładowa umowa emerytalna może być zawarta począwszy od dnia 1 stycznia 1999 r.; dotyczy to również umowy o wspólnym międzyzakładowym programie emerytalnym.

**ust. 1 i 2 w art. 45
skreślone**

Art. 45b.

1. Pracodawcy prowadzący dla pracowników grupowe ubezpieczenia na życie związane z funduszem inwestycyjnym lub inną formę grupowego gromadzenia środków na cele emerytalne, korzystający na mocy odrębnych przepisów z prawa do odliczania poniesionych wydatków od podstawy wymiaru składki na ubezpieczenia społeczne, mogą dostosować istniejące umowy do warunków ustawy i utworzyć pracowniczy program emerytalny.

2. W przypadku, o którym mowa w ust. 1, pracownik może zdecydować o kontynuowaniu gromadzenia środków w ramach pracowniczego programu emerytalnego
3. W przypadku, o którym mowa w ust. 2:
 - 1) środki zgromadzone przed przystąpieniem pracownika do pracowniczego programu emerytalnego traktowane są jak środki pochodzące ze składki podstawowej w rozumieniu niniejszej ustawy i nie są wliczane do podstawy wymiaru składki na ubezpieczenia społeczne,
 - 2) pracodawca nie jest zobowiązany do zwrotu kwot z tytułu dokonanych odliczeń na ubezpieczenia społeczne.

Art. 45c.

1. Przepisy art. 45b stosuje się odpowiednio, jeżeli pracodawca i reprezentacja pracowników zrezygnowali z grupowego ubezpieczenia na życie związanego z funduszem inwestycyjnym lub z innej formy grupowego gromadzenia środków na cele emerytalne oraz nadali pracowniczemu programowi emerytalnemu inną formę niż dotychczasowa.
2. W przypadku, o którym mowa w ust. 1, zakład ubezpieczeń, towarzystwo ubezpieczeń lub fundusz inwestycyjny są obowiązane, na podstawie dyspozycji pracownika, przekazać te środki na jego rachunek prowadzony w ramach pracowniczego programu emerytalnego.

Art. 46.

Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 1999 r. z wyjątkiem:

- 1) art. 45a, który wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1999 r.,
- 2) art. 3-6, art. 7 ust. 1 pkt 1 oraz ust. 3, art. 9-11, 13, 14 ust. 1-3 i 5, art. 15, 18, 27, 28 i 34 w zakresie dotyczącym pracowniczych programów emerytalnych w formie pracowniczego funduszu emerytalnego, które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1999 r.